

MUNDING MÁRTA

RHÓXANÉ MINT DRYPÉTIS, AVAGY PARYSATIS GYLKOSA?*

Az Alexandros-hagyomány vizsgálata sok esetben problematikus, mivel a fennmaradt szerzők leírása a forráshasználat vagy az írói szándék miatt gyakran ellentmondásos és következetlen. A problémát csak tovább bonyolítja, ha csupán egyetlen szerző örökít meg egy epizódot, ugyanis ebben az esetben még inkább kétségbe vonhatjuk az adatok valódiságát. Plutarchos Alexandros-életrajzában sajátos információkat közöl Rhóxanéről,¹ Alexandros baktriai feleségéről. A jelenet adatainak többnyire kevés figyelmet szenteltek a már említett ok miatt: egyetlen más fennmaradt forrásunkban sem olvashatunk a történetről.² Újabb azonban a kutatók egyre inkább elfogadják a szövegrészlet hitelességét, és elsősorban arra a kérdésre próbáltak választ adni, hogy mi indokolhatta Rhóxané tettét, továbbá, hogy Perdikkasnak miért állhatott érdekében III. Dareios lányainak, Stateirának és Drypétisnek a meggyilkolása. Ezen újabb írásokban merült fel az a kérdés is, vajon nem téved-e Plutachos, amikor Stateira mellett annak testvére, Drypétis megöléséről számol be, s nem inkább Parysatis (Alexandros másik, Susában elvett felesége) volt-e az, akit Rhóxané Stateirával együtt megölt. Minthogy azonban a fenti kérdésfelvetésekre adott megoldások véleményem szerint nem jártak el minden szempontból körültekintően, indokoltnak tűnik számomra a történet ismételt rekonstrukciója.

Plutarchos leírásából megtudjuk, hogy a Stateirára féltékeny Rhóxané Perdikkas tudtával és segítségével megölette őt testvérével együtt, majd a holttesteket kútba dobatta, és azt földdel temettette be. Rhóxané ezen tette nem annyira személyes, mint inkább politikai okokkal magyarázható – Stateira esetében ez teljességgel indokolható is – hiszen jogosan félhetett attól, hogy egy III. Dareios lányától született gyermek származása miatt nagyobb tekintélyre, hatalomra és támogatásra tarthatna igényt, mint akit ő hoz majd világra.³ Feltételezhetjük ugyanis, hogy Alexandros a susai menyegzőt követően

---

* A tanulmány az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok által támogatott NK-81502-es kutatási terv keretében készült.

¹ Plut. *Alex.* 77. 6: Ἡ δὲ Ῥωξάνη κύουσα μὲν ἐτύγχανε καὶ διὰ τοῦτο τιμωμένη παρὰ τοῖς Μακεδόσι· δυσζήλως δ' ἔχουσα πρὸς τὴν Στάτειραν, ἐξηπάτησεν αὐτὴν ἐπιστολῇ τιμὴ πεπλασμένη παραγενέσθαι, καὶ προσαγαγούσα μετὰ τῆς ἀδελφῆς ἀπέκτεινε καὶ τοὺς νεκροὺς εἰς τὸ φρέαρ κατέβαλε καὶ συνέχρωσεν, εἰδότης ταῦτα Περόδικκου καὶ συμπράττοντος.

² Atkinson véleménye szerint Curtius Rufus is tudhatott Rhóxané tetteről, vö.: J. E. Atkinson – J. C. Yardley: Curtius Rufus' Histories of Alexander the Great Book 10. New York 2009. 154. "Curtius probably knew that Roxane had the two sisters killed with Perdikkas' complicity (Plut. Alex. 77. 6), hence in 5. 21 the proleptic reference to their vulnerability. The implication of the murders is that the Macedonians did not want any Persian claimant to the throne, and Roxane had no such royal entitlement for her son (cf. Brosius [1996], 78 n.69; Carney [2003], 245–6). Curtius omitted the murders as falling outside his narrative, and limited himself to an allusion in Sisygambis' gloomy forebodings." Atkinson nézete ugyanakkor megkérdőjelezhető, minthogy Plutarchos leírása alapján próbálja Curtius Rufus szövegét magyarázni. Nála ugyanis Sisygambis nem csupán lányunokái (Stateira és Drypétis), de saját sorsa iránt is aggodalmat érzett ("Sed omnium suorum mala Sisygambis una capiebat; illa suam, illa neptium vicem flebat."), ami kizárja annak lehetőségét, hogy a római szerző itt Rhóxané tetteré gondolna. Curtius Rufus sokkal inkább arra utalhatott a jelenetben, hogy Alexandros halála után Dareios nőrokonainak helyzete kiszolgáltatottá és reménytelenné vált (vö. E. D. Carney: Women and Monarchy in Macedonia. Norman 2000. 113). Ezt bizonyítja a következő szövegrészlet is: „Flebat simul mortuos vivosque: quem enim puellarum acturum esse curam? Quem alium futurum esse Alexandrum? Iterum esse se captas, iterum excidisse regnum; qui mortuo Dareo ipsas tueretur, repperisse; qui post Alexandrum respiceret, utique non reperturas” (Curt. 10, 5, 21–22), valamint Curt. 10, 5, 23. A fentiek alapján látható, hogy Atkinson nézete, miszerint Curtius Rufus tudhatott Rhóxané tetteről, az epizód kontextusába helyezve problematikus.

³ Vö. E. D. Carney: Alexander and Persian Women. *AJPh* 117 (1996) 577 és M. Brosius: Alexander and the Persians. In: J. Roisman (ed.): *Brill's Companion to Alexander the Great*. Leiden, Boston 2003. 176–177. Hasonló

idővel mellőzte volna Rhóxanét, Stateira és Parysatis pozíciója pedig feltehetően erősödött volna egyetlen ok, Achaimenida származásuk miatt.⁴ Az probléma ezzel az érveléssel, hogy a források nem szólnak arról, miszerint Stateira gyermeket várt volna. Ez ugyanakkor nem ássa alá Rhóxané tettének politikai indíttatását, hiszen éppen annak lehetőségét próbálhatta megakadályozni, nehogy Stateira a későbbiek folyamán előhozakodhasson egy potenciális örökössel, vagyis egy állítólagosan Alexandrostól született gyermekkel.⁵ Annak lehetőségét sem szabad azonban figyelmen kívül hagynunk, hogy Rhóxané Stateira újabb házasságától is tarthatott, ugyanis egy előkelő makedónnal kötött frigy ismételtelen veszélyeztethette volna a nő, gyermeke, valamint támogatóik helyzetét is.⁶ Plutarchos azzal, hogy szerepelteti Perdikkast, még jobban hangsúlyozza a politikai motivációt: neki ugyancsak érdekében állhatott a potenciális vetélytársak kiiktatása.⁷

---

nézetén van W. Heckel: *The Marshals of Alexander's Empire*. London 1992. 138: „*Allegedly in Rhoxane's interests, he arranged the murder of the Achaimenid Stateira and her sister Drypetis (Plut. Alex. 77.6). Plutarch depicts it as an act of jealousy, but Rhoxane was educated in the ways of court intrigue and she meant to secure her own position and that of her unborn child: as long as Perdikkas chose to pursue Alexander's policies of unity and fusion, she could not allow Stateira or her sister to remain as potential rivals*”, valamint uő: Who's Who in the Age of Alexander the Great. *Prosopography of Alexander's Empire*. Malden–Oxford 2006. 116; 199: „*He (Perdiccas) also arranged the murder of Stateira and her sister Drypetis (PA 77.6); what Plutarch depicts as an act of jealousy on Rhoxane's part was meant to secure the interests of her unborn child and eliminate the Achaimenid princesses as political tools for the ambitions of others*”; továbbá 242. A jelenethez vö. még: J. L. O'Neil: Iranian wives and their roles in Macedonian royal courts. *Prudentia* 34 (2002) 166–167: „*Finally, Plutarch (77.6) records that after Alexander's death, Roxane, with the knowledge of Perdikkas the Regent, lured Alexander's second wife Stateira and her sister to her quarters and had them murdered. This falls within the Greek tradition of portraying Persian women as cruel savages, but the threat to Roxane of a royal wife (Stateira was the daughter of Darius III), makes the story plausible.*”

⁴ J. C. Yardley – W. Heckel: *Justin, Epitome of the Philippic History of Pompeius Trogus, Vol. 1: Books 11–12: Alexander the Great*. Oxford 1997. 291: „*Her influence (cf. Roxane) was undoubtedly diminished when Alexander married at Susa first Statira, daughter of Darius III, and Parysatis, daughter of Ochus...*” D. Ogden: Polygamy, prostitutes and death: the Hellenistic dynasties. London 1999. 45: „*Roxane now had good reason to fret: both of Alexander's new brides were royal Persians, and superior in status to a mere Bactrian noblewoman, should her rivals search for arguments against her and any offspring she should have.*” E. D. Carney: *Women in Alexander's Court*. In: J. Roisman (ed): *Brill's Companion to Alexander the Great*. Leiden–Boston 2003. 246: „*Had Alexander lived longer, Roxane's importance would almost certainly have been over-shadowed by his Achaimenid brides, Stateira the daughter of Darius III and Parysatis, daughter of Artaxerxes III.*”. Az ellentétes nézethez, miszerint tehát Rhóxané pozíciója nem gyengült a susai menyegzőt követően vö: Ogden: i. m. 44.

⁵ Ogden: i. m. 46: „*Perhaps Roxane killed Stateira for fear that she might already be pregnant, and produce a child to rival her own*”. Azonos véleményen: Carney 2000: i. m. 109. és uő: 2003, 246: „*If Plutarch's report (Alex. 77.4) that, soon after Alexander's death, Roxane and Perdiccas arranged the murder of Stateira is correct, then Roxane must have realized this herself. The murder was surely intended to prevent any possibility that Stateira could produce a baby said to be Alexander's son*”. Hammond nézete szerint Stateira és Drypétis terhes volt, és Rhóxané ezért ölhette meg őket, vö: N. G. L. Hammond – F. Walbank: *A History of Macedonia, III*. 336–167 B.C. Oxford 1988. 119: „*Perhaps they were also pregnant, and any male child they bore might have become a rival heir.*” Hasonló nézeten: F. Le Corsu: *Plutarque et les femmes dans les Vies parallèles*. Paris 1981. 234: „*Ce second mariage ne pouvait plaire à Roxane qui détestait Statira. Pourtant, elle se contenta du vivant d'Alexandre; mais, après la mort inopinée de ce dernier et alors qu'elle était enceinte «et, à ce titre, en grand honneur chez les Macédoniens», elle n'eut plus qu'une idée: se débarrasser de sa rivale qui aurait pu se révéler enceinte elle aussi. «Jalouse de Statira, elle lui demanda, par une lettre hypocrite et menteuse, de venir auprès d'elle. Puis, quand elle fut là avec sa sœur [Drypétis], Roxane les fit tuer et fit jeter leurs corps dans un puits qu'elle fit combler.*”. Ellentétes véleményen: Carney 2000: 289, 100. jegyzet: „*One might expect that had they been pregnant, their murders would have been more widely reported and their pregnancies mentioned.*”

⁶ Ogden: i. m. 46: „*Perhaps she feared that other generals might claim her hand and through it the throne. Or perhaps the murder was motivated by the cumulative anxiety Stateira had caused Roxane since her marriage.*”

⁷ Heckel 1992: i. m. 138–139. uő 2006: i. m. 257. Perdikkas szerepeltetéséről és motivációjáról vö. még: N. G. L. Hammond: *Sources for Alexander the Great*. Cambridge 1993. 148: „*In 77.6 Roxane's pregnancy and her prestige with the Macedonians were mentioned, but mainly to cast blame upon Perdiccas, who was 'at once in the position of greatest power'. The charges against Perdiccas are that he was aware of and 'acted with' Roxane in murdering Stateira, whom A (cf. Alexander) had married, and her sister, Drypetis, whom Hephaestion had married, and that he dragged Arrhidaeus around like a puppet of monarchy- Arrhidaeus being king as Philip III.*” O'Neil: i.

Felmerül azonban a kérdés, hogy igaz lehet-e mindez Drypétis esetében is, vagyis veszélyeztethette-e ő is Rhóxané, valamint gyermeke pozícióját. Forrásaink beszámolnak arról, hogy Alexandros a nőt a susai menyegző alkalmával Héphaistiónhoz adta hozzá,⁸ újabb vélekedések, különösen Brosius szerint azért, nehogy valamely makedón vagy perzsa előkelő igényt tarthasson a perzsa trónra.⁹

Ha azonban megvizsgáljuk Drypétis helyzetét Alexandros halálát követően, látjuk, hogy özvegy, és nem tudunk arról, hogy gyermeket várt volna férjétől, így Rhóxané tette teljességgel érthetetlennek tűnik. Brosius javaslatát továbbgondolva egyetlen lehetséges magyarázatot adhatunk a szövetségért értelmezésére,¹⁰ vagyis Rhóxané tettének politikai motivációjára: Drypétis azért jelenthetett veszélyt, mivel Héphaistión, valamint Alexandros halála után fennállhatott újabb házasságának lehetősége. Amennyiben ugyanis Stateirához hasonlóan egy előkelő makedónhoz ment volna hozzá, a férj esetleg igényt formálhatott volna a trónra a nő Achaimenida származása miatt. Ezen lehetőség azonban kevésbé tűnik meggyőzőnek. A nő származása ugyanis makedón szempontból önmagában jelentéktelen, hiszen nem volt III. Alexandros felesége. Ha kapcsolatban állt volna az uralkodóval, legyen akár testvére vagy felesége, akkor ez legitimálhatta volna későbbi férje

---

m. 166–167: „*Perdikkas' position was not secure until Roxane's child was born, so his assistance for Roxane's murderous action was intended to protect his position as much as hers.*” Atkinson–Yardley: i. m. 180–181: “*Alexander subsequently married Darius' daughter Barsine/Stateira (Berve [1926], ii. 347; Heckel [2006], 256–7) at Susa, but that marriage produced no child, and she was murdered by Roxane immediately after Alexander's death, with the connivance of Perdiccas, according to Plut. Alex. 77.6. Consistent with that is the tradition in the Testament that Alexander indicated before he died, and in his will, that Perdiccas should marry Roxane (LM 112 and 118; Heckel [1988], 26–8). O'Neil [2002], 166 notes that there were Macedonian precedents for such a 'levirate' marriage between the royal widow and the claimant to the throne. On the complexities of this issue see Heckel [2001]. But there is much to commend the line of Mitchell (2007), 63 that 'the king's power was not institutional, but situational', where Mitchell summarizes the approach of Borza (1990), 236–41. Whether or not Perdiccas actually took Roxane as his wife, the murder of Stateira and her sister Drypetis can hardly have happened without the approval of Perdiccas.*” Egyes vélekedések szerint ellentmondó Perdikkas-képpel találkozhatunk a forrásokban: szerintük az a tény, hogy a férfi hevesen támogatja Rhóxané gyermekének trónigényét, nem áll összhangban azzal, hogy részt vett Dareios lányainak megölésében: Carney 2000: i. m. 146, továbbá Atkinson: i. m. 178 (az örökösödési vita kapcsán, Curt. 10, 6, 5–24): “(*Perdiccas*) *Sensitivity to Persian concerns is perhaps not consistent with the tradition that Perdiccas was party to the murder of Darius' daughters, Stateira and Drypetis (Plut. Alex. 77. 6; further at 6. 9).*”

⁸ Arr. An. 7. 4. 5. Arrhianos szerint Alexandros célja, hogy saját gyermekei Héphaistión gyermekeinek unokatestvérei legyenek. Curt. 10, 5, 20. Diod. 17, 107, 6.

⁹ M. Brosius: *Women in Ancient Persia (559–331 BC)*. Oxford 1996. 78, 69. jegyzet: “*By marrying Drypetis to Hephaisition Alexander prevented other Macedonian nobles from claiming the right of legitimate succession to the Persian throne through marriage to this royal daughter. Drypetis died together with her sister Stateira, when they were killed by Roxane (Plut. Alex. 77. 6.)*” Mások szerint Alexandros a susai menyegzővel a lázadás lehetőségét akadályozta meg, vö: P. A. Briant: *Alexander the Great*. Encyclopaedia Iranica I. London 1985. 827; A. B. Bosworth: *Conquest and Empire*. Cambridge 1988 (magyar fordításban: Vilmos L. [ford.]: Nagy Sándor. *A hódító és birodalma*. Budapest 2002. 225); I. Worthington: How “Great” was Alexander? (korábban: AHB 13 [1999] 39–55) In: *Uő.* (ed.): *Alexander the Great. A Reader*. London–New–York 2003. 315. aki a következőképpen fogalmaz: “*A closer explanation to the truth is probably that Alexander could not afford these noble women to marry their own races and thus provide the potential for revolt, something mixed marriages with his own court might offset.*” Ugyanezen a véleményen: O'Neil: i. m. 169. Más véleményen: Heckel: i. m. 76: “*By marrying Stateira, Alexander had strengthened his claim to the rule over Asia – and clearly the marriage must have had great popular appeal for the Persians, who hoped to see the grandsons of Dareios on the throne –, but he also conferred upon Hephaisition, who married his new sister-in-law, more than just the honour of relationship by marriage: this was a legitimate, though lesser, claim to a share in the empire.*”

¹⁰ Természetesen annak a lehetőségét sem zárhatjuk ki, hogy Rhóxané csupán azért ölette meg Drypétist, hogy ne maradjon tanú a tettére. Plutarchosnál ugyanis azt olvashatjuk, hogy Rhóxané Stateirát hamis levéllel rávette arra, hogy keresse fel, így feltételezhetjük, hogy egyedül őt akarta megöletni. Drypétisnek ebben az értelmezésben tehát azért kellett volna meghalnia, mert elkísérte testvérét. Ezen vélekedés azonban egyelőre csupán feltételezés.

trónigényét.¹¹ Minthogy azonban Drypétis nem volt Alexandros hitvese, leendő férje csupán a perzsa trónra aspirálhatott volna, ami egy makedón előkelő számára aligha lehetett vonzó, amikor lehetősége nyílt arra is, hogy feleségül vegye Alexandros testvéreit vagy akár feleségeit.

Daniel Ogden és Elizabeth Donnelly Carney részben a fenti megfontolásokból kiindulva egymástól függetlenül felismerte a szövegrészlet interpretációjának nehézségét, így felvetették annak lehetőségét, hogy Rhóxané nem III. Dareios fiatalabb lányát, Drypétist, hanem Parysatist, III. Artaxerxés Óchos lányát ölethette meg Stateirával együtt.¹² Rhóxané tette Ogden és Carney módosítása alapján ugyanazokkal az okokkal lenne indokolható, mint Stateira esetében, hiszen Parysatis ugyancsak Achaimenida nő, ráadásul szintén Alexandros felesége volt.¹³ Ogden nézete indoklásul csupán annyit mond, hogy Plutarchos vagy valamelyik forrása hibázhatott,¹⁴ Carney azonban alaposabb magyarázatot próbál adni a szerző tévedésére, amennyiben véleménye szerint Plutarchos a makedón és a perzsa nők névváltoztatási szokása¹⁵ miatt egyszerűen összekeverhette a két nőt.¹⁶

¹¹ A királyi nőkről, mint a legitimáció eszközeiről a makedón illetve perzsa társadalomban, a teljesség igénye nélkül: *G. H. Macurdy*: Hellenistic Queens. A Study of Woman-Power in Macedonia, Seleucid Syria and Ptolemaic Egypt. Baltimore 1932; *A. M. Prestianni Giallombardo*: "Diritto" matrimoniale, ereditario e dinastico nella Macedonia di Filippo II. RSA 6–7 (1976–1977) 81–110; *N. G. L. Hammond – G. T. Griffith*: A History of Macedonia II. 550–336. B. C. Oxford 1979; *M. B. Hatzopoulos*: Succession and Regency in Classical Macedonia. In: Ancient Macedonia IV. Papers read at the Fourth International Symposium Held in Thessaloniki, 1983. Thessaloniki 1986. 279–292. *E. Carney*: The Sisters of Alexander the Great: Royal Relicts. Historia 37 (1988) 385–404; *Brosius*: i. m. passim; *Ogden*: i. m. passim; *Carney* 2000: i. m. passim; *O'Neil*: i. m. 166, 37. jegyzet.

¹² *Ogden*: i. m. 47: "Under the circumstances, we might have expected Stateira's partner in death to have been rather Parysatis: perhaps Plutarch or his source was confused." *Carney* 2000: i. m. 110: "A number of factors suggest that Plutarch (Alex. 77.4) wrongly reported that it was Stateira's sister, Drypētis, the widow of Hephaestion, whom Roxane murdered along with Stateira and that Roxane's second victim was actually Parysatis, daughter of Ochus." 110–111: "Roxane had little motive (with Perdikkas' connivance) to murder Drypētis but compelling reasons to eliminate both Achaemenid wives of Alexander before either could claim to be pregnant or make other trouble for Roxane and her supporters. Had Roxane murdered Stateira but saved Parysatis, she could have inadvertently given Parysatis an importance she did not have previously. Just as it had made sense for Alexander to marry women from both branches of the Achaemenid line, so it made sense for Roxane to murder both women, not just one. Moreover, it would not make sense to murder Drypētis. She could not claim to be pregnant by Alexander. She might have been a good choice of wife for a member of the Persian elite attempting to take advantage of Alexander's unexpected demise, but Persian or Asian wives were not appealing to Macedonian generals in 323, and a woman under their control could not rush off to wed a Persian rebel." Parysatisról és sorsának alakulásáról: *H. Berve*: Das Alexanderreich. Bd. 2. München 1926 306: "Nach seiner Rückkehr aus Indien vermählte sich der König bei der großen Hochzeitsfeier zu Susa außer mit Stateira (nr. 722) auch mit P. (Aristobul. frg. 38b=Arr. VII,4,4; Phot. p. 68b, 8 (cod. 91)). Weiteres von ihr ist nicht bekannt." *Brosius*: i. m. 176–177: "The fate of Parysatis, a daughter of Artaxerxes III (Arr. Anab. 7.4.4; Curt. 4.10.2), who also was married by Alexander, is unknown, but if Alexander's wife Roxane was afraid that the offspring of the royal Persian daughters would rank higher than her own sons in the succession stakes, she had reason to eliminate her as well." *Heckel*: i. m. 192: "What became of her or whether she was treated with suspicion by Rhoxane after Alexander's death and eliminated (cf. Stateira and Drypētis; PA 77.6), we do not know."

¹³ Arr. An. 7, 4, 4.

¹⁴ *Ogden*: i. m. 47 (12. jegyzet).

¹⁵ A névváltoztatás szokásáról a makedón és perzsa társadalomban a teljesség igénye nélkül: *W. Heckel*: Polyxena, the Mother of Alexander the Great. Chiron 11 (1981) 79–86; *S. B. Pomeroy*: Women in Hellenistic Egypt. From Alexander to Cleopatra. New York 1984, 9–10; *E. D. Carney*: What's in a Name? The Emergence of a Title for Royal Women in the Hellenistic Period. In: *S. B. Pomeroy* (ed.): Women's History & Ancient History. Chapel Hill-London 1991. 154–172; *Brosius*: i. m. 77–78, 184–186; *W. S. Greenwalt*: Argead Name Changes. AM 6 (1999) 453–462; *Carney* 2000: i. m. passim.

¹⁶ *Carney* 2000: i. m. 110: "It is certainly possible that Plutarch could have made such an error. The sources are riddled with confusion involving the names of various Persian royal woman and members of the elite. The confusion is not surprising. Many female names recurred frequently within the royal family and among the elite. Like Macedonian royal women, some of them may have had different names at different times in their lives. These women seem to have lived in seclusion during the reign of Alexander, thus increasing the possibility that Macedonians and Greeks would confuse them, or at least their names."

A módosítás, vagyis Drypétis helyett Parysatis megölése elképzelhető hipotézisnek tűnik, azonban Carney magyarázata több oldalról is támadható. Plutarchos ugyanis nem nevezi néven Drypétist,¹⁷ csupán annyit mond, hogy Rhóxané megölette Stateirát testvérével együtt, így aligha helytálló a névváltoztatás szokását tekinteni a hiba okának, hiszen ennek a magyarázatnak akkor lenne realitása, ha Plutarchos név szerint említene Drypétist. Minthogy azonban egyrészt pontosan meghatározza a nő származását, másrészt viszont nevét nem említi, így nehezen hihető, hogy valóban a nevek felcserélését kellene tartanunk a hiba okának. További érv lehet a javaslat megkérdőjelezése mellett, ha figyelembe vesszük, hogy csupán Arrhianos alapján tudunk arról, miszerint Alexandros a susai menyegzőn Dareios idősebb lányán, Barsinén¹⁸ kívül III. Artaxerxés fiatalabb lányát, Parysatis is feleségül vette.¹⁹ Arrhianos ennél a jelenetnél néven is nevezi forrását, aki nem más, mint Aristobulos. Plutarchos pedig, jóllehet Alexandros életrajzában többször említi név szerint Aristobulost,²⁰ a susai menyegző elbeszélésekor mégsem szól arról, hogy Alexandros Stateirán kívül mást is feleségül vett volna.²¹

A fentiekből következően egyetértünk azon kutatókkal, akik szerint jóllehet Rhóxané tettét csupán Plutarchos örökíti meg, még nem feltétlenül kell az adatait valótlanok tekintenünk, hiszen Alexandros halálát követően mind Rhóxanének, mind Perdikkasnak érdekében állhatott a potenciális vetélytársak eltüntetése. Mivel azonban Plutarchos feltételezhetően nem tudott arról, hogy Alexandros Stateirán kívül feleségül vette Parysatis is, mert akkor közölte volna mindezt a susai menyegző bemutatásakor, a későbbiek folyamán, vagyis Rhóxané tettének elbeszélésekor nem is gondolhatott arra, hogy a nő Alexandros két további feleségét gyilkoltatta meg. Emiatt beszél csupán arról, hogy Rhóxané III. Dareios lányait ölette meg, mivel úgy gondolhatta, hogy Stateira és Drypétis származásuk és bázisuk révén fenyegetik saját, valamint gyermeke pozícióját is. Plutarchos leírása tehát, annak ellenére, hogy forrását nem tudjuk azonosítani, helyesnek tekinthető, még akkor is, ha nem tudunk teljességgel meggyőző és egyértelmű magyarázatot adni arra, hogy Rhóxané miért ölte meg Drypétist, vagy ki mást ölt meg, ha nem Drypétist. Való igaz, hogy Ogden és Carney javaslata ésszerűbb és indokolhatóbb magyarázatot adna Rhóxané tettének szükségességére és politikai indíttatására, azonban nézőpontjuk az Alexandros-életrajz kontextusába helyezve csupán megalapozatlan hipotézisnek tekinthető.

MUNDING MÁRTA
 Szegedi Tudományegyetem
 Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék
 E-mail: mundingmarta@gmail.com

¹⁷ Ezt Carney is megállapítja, azonban nem tulajdonít különösebb jelentőséget a ténynek: Carney 2000: i. m. 289, 103. jegyzet.

¹⁸ Más forrásokban Stateira, vö.: Curt. 4, 5, 1; Diod. 17, 107, 6; Iust. 12, 10, 9–10; Plut. *Alex.* 70, 3; 77, 6; *Mor.* 338D.

¹⁹ Arr. *An.* 7, 4, 4.

²⁰ Vö.: 15, 2; 16, 15; 18, 4; 21, 9; 46, 2; 75, 6.

²¹ Plut. *Alex.* 70, 3. Vö. még: Plut. *Mor.* 338D.